

Veronika Müllerová

Rozhovor s Radimem Vašínkou (4.4.2008)

Mě nejvíc zajímá jaká byla ta doba (1964-5), jak jste se dostal do Violy, jak jste se seznámil s Jiřím Ostermannem?

Já jsem původem z Brna a tam jsme dělali s divadlem X (Ikskou) inscenace poezie, které byly svým způsobem zajímavé a ve své době dosti známé, s nimi jsme hostovali v Praze, v Divadle Na zábradlí, kam jsem se posléze nastoupil do angažmá..

Tak jsem se v podstatě dostal k Ostermannovi, ale jestli se seznámil on se mnou nebo já s ním, to už věru nevím. Ale do té Violy člověk chodil, takže tam jsme se uviděli, tam padlo nějaké to slovo.

Znal jsem Violu ještě předtím, ještě když to byl pajzl. Byl to příšerný pajzl, asi tak na úrovni V. cenové skupiny. Tam jsme chodívali po představení Na Zábradlí s Ikskou. Tam byla velmi netradiční zábava, bylo to tam velmi družné a velmi příjemné, zpívalo se tam, křepčilo, pilo. V tom zadním sále nebylo nic, , když jsme tam vnikli, tak tam byly jen stoly, židle a popelník. A v popelníku chcíplá myš, což nás dost zaujalo. To bylo moje první seznámení s Violou . Ještě bez Ostermanna. A tedy i bez poezie.

S Ostermannem přišli na řadu beatnici, kteří tehdy začali dost frčet. A možná to bylo přes Inku Machulkovou, protože Inka dělala v nějakém divadelním spolku a já na ně chodil. Byla zamilovaná do beatníků, hlavně do Corsa, dokonce všude ukazovala dopis, co mu napsala (a on kupodivu došel!). Měli jsme dost společné zájmy, takže jsme inklinovali i k Viole.

Ostermann tam dělal poezii s jazzem a později chtěl dělat Ginsberga. Na toho Ginsberga jsem byl zangažován. Ostermann měl ty větší věci a já měl ty kratší. Dělal jsem tam asi deset – patnáct představení. Ten život ve Viole byl tehdy docela přirozený. Nebyla to ze začátku žádná snobárna. Bylo tam plno normálních a mladých lidí, bylo to nekonvenční, i ten jazz, který se tam provozoval, takže to všechno přitahovalo určitý okruh lidí, chodili tam nikoliv ctitelé Poezie s velkým P, ale lidé kteří měli k poezii jiný vztah než oči v sloup a umírat krásou. A cítili v poezii, kterou Ostermann uváděl určité společenské napětí. To bylo to, co přitahovalo tehdy mladou generaci k beatníkům, ti opovrhovali kapitalistickým konzumem, který byl u nás zastoupen konzumem socialistickým, takže to mělo leccos společného. Ten socialistický byl takový uhvožřenější (pro lingvisticky méně vzdělané: vozher je prosím, s prominutím, sopel, takže je to dosti výstižné označení

soc.konzumu), a ten kapitalistický, ten jsme si sice nedovedli skoro ani představit, ale opovrhovali jsem jím taky, protože jím opovrhovali beatnici. To byl prostě jiný způsob života. Pochopitelně spíš bylo víc těch mladších, protože starší už si ten méně konzumní způsob života nemohli dovolit, už se z nich stávali taťkové, páprdové, kteří mají na krku rodinu, a veškeré revoluční mladé nadšení jde do háje.

Nicméně po dvou, třech, čtyřech měsících se publikum začalo pozvolna proměňovat. Z Violy začala být maličko snobárna a to mě znervózňovalo, a potom - to seskupení určitého (jinak orientovaného) typu lidí, kteří se tam družili, mě moc neříkalo, ale svůj vliv to taky mělo i na charakter toho lokálu. Potom jsem si začal uvědomovat, že Ostermann toho Ginsberga dělá vlastně příšerně konvenčně. Na můj vkus že je to takové učesané. Prdnul do sebe sice před představením fermetrazin a šel na to, celý se opotil, znal to z paměti a chrlil to ze sebe, ale bylo to pořád moc ušlechtilé. I když věděl, o čem je řeč a šel po smyslu. Nebyl jsem si jistý, jestli jeho inklinace ke Ginsbergově poezii je kvůli tomu, že je to básník, který je protispolečensky vyhraněný anebo jestli ho má v oblibě kvůli tomu, že je homosexuál. A když se pak publikum začalo měnit ve snobárnu, vedlo to k tomu, že jsem jednoho dne řekl, že už ne. Bylo to krátce předtím, než Ginsberg přijel do Prahy.

Když pak Ginsberg přišel na představení své poezie, tak já už u toho nebyl. Inka Machulková u toho byla. Byla beatnice. I Vladimíra Čerepková. Ta po představení ze svých veršů ve Viole dostala kytku a když odcházela, vrazila ji na dvorku do popelnice. Přišlo jí to jako „měšťácké“ ocenění.

Potom, když to převzal Vladimír Justl, mě přestala Viola vůbec zajímat, protože to začalo být příliš konveční, hlavně po stránce interpretační, protože Vladimír to stavěl na zaběhnutých profesionálních interpretech a ti mají k poezii vztah velice prapodivný. Každý z nich si myslí, že přece musí umět recitovat. Že hrát strakonického dudáka je těžší. Což je velký omyl. Málokdy zažiju, že někdo z těch interpretů se potřebuje prostřednictvím poezie, kterou interpretuje, vyjádřit bytostně i sám za sebe. Chybí osobní přístup, je to takové gramotné předcítání nazpaměť, hrdě ukazují, jak umějí číst. A jak mají hezký hlas a ozvučnou hlavu.

Ještě k tomu Ginsbergovi. Lidé jiné odlišné sexuální orientace mají jednu takovou vlastnost, která ve spojení s interpretací poezie nemusí působit nejlépe: mají sklon k exhibicionismu, a to se s poezií nesrovnává. Když se začne exhibovat poezií, tak to je blbý. Exhibicionismus je mor. Homosexualita je věc soukromá, to je stejné jako že se slušný chlap nevytahuje na veřejnosti se svými úspěchy u ženských. A ženská u chlapů.

S exhibicionismem souvisí i narcismus, interpret se zamiluje do svého hlasu, do svých gest a to je konec. To je jiné pojetí poezie. Deformující její smysl..

Ginsberg ale navzdory všemu, to je poezie výsostně chlapská, byl bisexuál. A když si ho přivlastní vyznavači pouze jen toho odlišného pojetí sexu, tak nutně musí jeho poetiku deformovat. Na rozdíl od něj nejsou chlapi.

Byli čeští básníci (Čerepková, Hrabě, Machulková) skuteční beatnici?

Jak už jsem řekl – myslím, že způsobem života určitě. Ale nebyli jen těmi, co brali fermetrazin. Byli i společensky odbojní, nebyli názorově konformní. A přitom jim na konzumu mohlo záležet, protože se potřebovali i nějak žít.

Nakonec Hrabě se otrávil – proč, na to je více názorů, ne o všech se mluvím, Machulková a Čerepková emigrovaly...

Vzpomínáte si na servírku z Violy paní Patočkovou?

Byla krásná, vzdělaná a hodná. Měla snad i doktorát filosofie. Ta byla příjemná... I ten vrchní, mě přišel taky hodnej. Ten mě sledoval a vždycky říkal, co se mu líbilo nebo nelíbilo. To byl uměleckej kritik. „*Dneska dobrý*“, říkával. Anebo měl i připomínky.

Naposled jsem Jiřího Ostermanna viděl někdy krátce po roce 1968. Jo: v tom 68. měl kamaráda, taky Žida, Roberta Steina a ten vyvíjel v srpnu 68 protistátní činnost: chodil kolem rusáckých tanků s magnetákem, kde měl nahrané své prohlášení k vojskům. Mělo fenomenální začátek: „Sovětskije soldáty! Gavarit k vam čechoslovackij patriot Robert Stein!“ A to „r“ měl překrásně chrčivé, velice znělé... Ale k tomu Ostermannovi: prodával tehdy zeleninu na Žižkově, na Prokopáku. Náhodou jsem ho tam objevil, dali jsme se do řeči. Měl bílý plášť a když jsme se tak bavili co dál, sáhl do náprsní kapsy a vytáhl cestovní pas a řekl „*vždy připraven*“. Zase ho schoval a asi za měsíc emigroval.

(Rozhovor je částí jakési práce obhajované autorkou na FF UK v Praze.)